

Mildheten. Af Thorild.

Thorild, Thomas,

1700-1829 :16 A Br.

National Library
of Sweden

4
Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Litt hist

So.

1700 - 1829

Ex. A

THORILD, THOMAS

Ex. C

Sv. Saml.
Filos.
1700-1829

MILDHETEN.

AF

THORILD.

*Thet Rätt och Skål icke är, thet
kan icke beller vara Lagh.*

Domare R. 9.

De

Mr. Baron Silfverhjelm

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOHAN PEHR LINDH.

1792.

*of
author*

MILBURN

1840

THE
LIBRARY OF THE
MILBURN

Handwritten notes and ink smudges, including a large circular mark on the right side and some illegible scribbles.

TIL
HANS KONGL. HÖGHET
REGENTEN.

HANS KONIG LICHT

RECEIVED

Hög är den redlighet, stort är det hjeltemod
At Lögnens hela ståt förakta;
At ej med list, at ej med blod,
Få dumme trålers årestod,
Men, lik en gud, få stor som god,
Gladt til en evig åra trakta.

Ty Himlens Herre Sjelf, uti sin Åras val,
Försmådde bestarnes omäteliga tal
Och alle hedningars och alle dårars qual
At skapa til en låg, blind dyrkan:
Han heldre tar en enda vis Sjåls låf,
Som, altför sann för Kungars hof,
Hög nog för Rått, kan le åt Styrkan.
Så Åran ock, uti hvar Hjertes bröst,
Försmår, til månklihetens tröst,
Det blida Svekets alla throner
Och slafveriets millioner,
Emot en enda Fri Mans röst.

Stark, stark är denna röst, Dig, jordens gamla
vålde
Af Skrock och Tyranni, dig denna rösten
fålde!

Du hógde dig mot Himlens hvalf:
 Hon hördes! och du skalf, du skalf,
 Och stórtar, Fall för Fall, ned i dit grus.
 Så nattens mál'n ofs Alper tyckas,
 Af hvilkas Stórtning alt, alt báfvar at ned-
 tryckas,
 Men de i látta skyar styckas
 Vid första glans af Solens ljus.

Ja, dagen bryter fram, re'n ljusna Svithiods
 dalar,
 Och denna gamla Átt om CARL, om Frihet
 talar.
 Kom, *Folkets* Förste! kom, med himlen i
 Din blick!

Du känner tingens rátta skick:
 Du vet, at desse mórkrets Refar
 I dagen sjunka hop til mesár,
 Át hvilka sjelfve trálen ler:
 Du ger Ofs FRIHET: Ty Du ser,
 At lögn ár lögn, i trots af Magt och Prál,
 At rátt ár rátt, i trots af Knektens Stál,

Och at när människan vill sin fanna Frihet
yrka,

Är hon oändelig i styrka:

Du ser med högsta klarhet det,

Som, icke sedt af äfven store Kungar,

Har väckt den Åskas knot mot deras stoft
än ljugari,

At brott mot Sanning är — brott mot Guds
Majeståt.

Så tänka är en Hjertes åra.

Men skålmars blott kan det förfåra

At Sannt en evig styrka har.

Dock båfven, LISMARE! just edert brott det var

At helgadt blod i Svithiod flutit,

At Millioner tårar gjutit!

Ty blott för edert stulna guld,

För eder lömska magts, er Fega lyckas skuld,

J vågat Ljusets undanskymma.

Den ler åt lag, som sjelf är fäld:

Lift retar lift, Våld väcker våld:

En grym gör andra grymma:

Så födas Skräck och Barbari!

Men, med det lägsta lismari,

I mörkret at sin Vän til Farans brant förföra,
 Är det ej at hans brådfall göra?

Den, som gör en tyran, gör ock hans ty-
 ranni:

Och Tråldoms - smickrets konst, at fel, at
 Orått värda,

Det äfven är den konst, at Folk och Kungar
 mörda.

Ty söka lugn i Våld, och ro i Orått, är
 Som hoppas Trohet då man bryter det man
 Svår:

Och smickrans tal, at lått kan Svenskar
 undertryckas,

Det är en evig lögn: Nej, först bör hjertat
 ryckas

Utur hvart redligt bröst. Dock när, hos
 Smickrets trål,

Fanns sanning eller mod? Feg i sin egen fjål
 Han tycker at man nog af en tyran kan *bedras*,
 Och nedrig sjelf han tror at alt kan lått för-
 nedras.

"Dels kjus . . . och dels förskräck . . ."

Den fege Lismarn Ödmjukt Stafvar"

Men, däre, hör din egen skräck!

MMILDHETEN är icke en kvinlig känsla: icke heller en egenfinnig nyck af godhet, kallad nåd. Ty, först, bör Rättvisan vara, icke blind såfom den föreställes, men fastän högst seende, obeveklig: Det är, den bör vara, nu och evigt, *Rättvisa*. Och, hvad det andra vidrör, så är en *blott nåd*, ehuru blånkande i de Svagas ögon, ehuru retande i de fine duglösingars och skålmars, dock i sig sjelf et oheligt gåckande af Gud, af Rätt och Lagar. Eller är det icke klart, at den som gör en *blott nåd*, dervid säger: "Annat än detta är rätt, men jag vårdas icke akta det"? Och dock hvilat endast uppå Rätt något så stort och gudomligt som Allas Lif och Ro, som alla Dygders skydd och upstigande skönhet. Derföre, hvaruti åt någor göres en *blott nåd*, deruti svikas Alle. Och denna ömhet för en vis, är en grymhet emot Staten.

Alt detta är således Mildheten icke. Men den är i stället det högsta af alt godt och vördigt i Mänskligheten: ty den är — *det högsta af Sjelfva Rättvisan*.

Sakens fanning är denna.

Af ålder har man sagt: At *Högsta rätt är största Orätt*. Och så vidt dessa blotta Orden lyda, är denna gamla allmänneliga sats en klar lögn. Men det var ljust för mänskliga svagheten, at göra af Själfva fanningen et jollrande spel. Man mente, det man årligen hade bordt säga: STRÅNGASTE rätt är största Orätt. Hvilket, i nästan alla Brott under Solen, är sannt. Och så sannt, at ock i våre Domare-Reglor, som äro et Måstarverk af Ärlighet och Visdom, då vår Lag deremot är halft barbarisk, denna ur-gamla fanning utföres på detta vis, Regl. 10: *All Lagb bör medh Beskedelighet driffuin war-da: Förty högsta rätt är största orätt, och moſte Nåden wara med rätten.*

Ty, Fastån det, i Mänskliga Lifvets öden och förvirringar, händer, at långt mera är i Brottet än i Lagen; så dock, om annars lagen är väl gjord, det är, grundad på en ren och fullständig tanke, händer oftast, at *Långt mera är i Lagen än i Brottet*. Sällan, eller aldrig, få i dygd som i brott, hinner den svaga Människan up til det som inne- hålles uti en ren och fullständig tanke om Dygd och Brott. Men alle fanne, alle de-

monstrativt bestämde modificationer och grader, det är, Sjålen af Rättvisan, den har ännu hittills varit för hög för alla Länders och Tiders lagar. Nu är Lagens rubrik alltid absolut: Gerningen är högst vilkorlig. Nu står Lagens heliga Bokstaf, det är, en gång sagda dom, alltid lika förfärlig: och den bånvande dödlige, som skall ställas under den, har icke hunnit til hälften af det brott, som Lagens stumma gudom dömer. Så uppstår det stora, det bedröfveliga misöde, at i Lagen är strångaste Rätt, i Domen Största Orätt.

Lägges hårtil, at Lagen, altifrån mörka och vilda Tider, har ännu et mörkt och vildt lynne: At den är rå, groft och illa bestämmd, dunkel, grym och mera vårdig Husroner, än ädla folkslag: O hvilka uptråden af marter och plågor, af ryflig klagan mot Himmelen, måste icke då en sådan Lag bjuda? Där, under denna vilda Lags valde, skall man se medborgares nakna kroppar, hångande offentlig, ohelga dagens ljus: och man skall höra afgrunds skrän af et Straff, som är grymmare än alla brott och en vanära för Jorden. En sådan Lag skall bjuda prygel för sjelfva Årans folk, och upfinna

finna en Utmårglings-pina, et barbariskt gyckelspel, som på en gång ger och för-
 står Lifvet: Ja, den skall stadga en riktig
 Taxa för Hugg, Slag, Sting, Lemmars bräck-
 ning, krosning, stympning, det år, för Våld
 på allas lif: Och, at roa sit grymma lynne,
 skall den likafom leka med Årelösheter.

I denna Månsklighetens Nöd, fände Him-
 melens HERRE ned i vissa gudomliga själar
 et ljus af sin egen Vishet, kalladt MILDHE-
 TEN, eller den *høga Rättvisan*.

Hvilken, såfom Guds egen högsta Vis-
 het mättar Hans egen högsta Magt, Hans
 Kärlek och Hans Hämnd, äfven så i Samhäl-
 let, enligt den eviga allom klara Sanningen,
 rättar alt det, som år vildhet i Anklagarens
 påstående, som år råhet i Domarens förstånd,
 som år våld och mörker i sjelfva Lagen.

I. Det Första, som mildheten, den san-
 na och høga rättvisan, denna Röst af Gud,
 förkunnar Jorden år:

at *Straffa så litet* som år möj-
 ligt för Samhällets bestånd och ro.

För at icke, genom et så vansinnigt Påfund som en *Laglig Vildbet*, tillskapa et ännu större Elände, än det alla brott kunna göra. Ty GUD, af hvilken denna lagen är, Han, den Högste allas Håmnare, frågar icke, huru mycket Blod vi hafve gjutit, utan huru mycket Blod vi *bade kunnat spara*. Och hvarje sådan, icke sparad blods-droppe, har han förvarat til sin eviga Dom.

II. Dernåst bjuder MILDHETEN at fästa sin strånga och dömande blick endast uppå det *Verkelige* i hvar sak: Så at derifrån rent skiljas både alla *tilfälliga* omständigheter, och alla *blott möjliga* eller af Anklagaren tillagde och som odade.

Ty annars skall ingen ting hånda oftare, än at Döma en tanke, en önskan, et ryckte, et ljud af ord, en liklighet, en trolig dikt, en händelse, et blott öde: I stället för fanna *gerningen* el'er *det gjorda*. Man skall då Döma, icke den skyldiges brott: utan sin egen Förmodan. Och Lagens heliga och håmnande Svård skall på detta fått uplyftas, icke emot någras misdåd, utan emot *Allas Säkerhet*.

Genom minsta hjelp af *tilfälliga*, eller *blott mögeliga* och förmodade Omständigheter, kan hvart brott, inom sin Art, göras til det svåraste eller til det lättaste. Och om dertil kommer, at Brottets grader i Lagen äro fåå, eller mörkt bestämde; så är Rättvisan et spel för Listan eller Magten.

Låt Ofs gå rent til fakens väfende.

Af ålder sades: *Öga för öga, Tand för tand*. Detta var Lag i sin första råhet. Men det fanns snart, at denna Lag ej skiljde Wäda och Wäld, ej träffade det *verkeliga* brottet, eller gerningens inre och moraliska Art; och, i allmänhet, gaf ingen ting at Mänsklighetens öden.

Man ville då uplyfta sig til en aldeles fann Rättvisa: och satte Brottets väfende i sjelfva *UPSÅTET*.

Detta, så långt bortt ifrån det Uppenbara, ifrån det människom vitterliga och Visla, och doldt i det mörker, i hvilket *alt det inre* i Naturen för Ofs dödelige evigt doldt är, gjorde hvar Domstol til et litet dunkelt Påfvedöme; hvar Anklagare til en liten tartarisk Cerberus; hvar Gerning, efter godtycko, til Stygg eller Skön. Denna Lagkloket
het

het var i slynderhet de ännu Catholske Länders. Man kunde, då, brännas för en *tanke*: man kunde helgas för et *mord*. Politiskt Svek, Politiska Grymheter, de galnaste och vildaste Krig, urskuldades: ty *Upsätet* helgar alt, ropades. Ja, man driftade, i trots af GUD, skapa *Pias Fraudes*. Man gjorde då, lekande, en helig Taxa för Hugg, Slag, Sting, Lemmars bräckning, krossning, stympning: ty *Upsätet* var endast at gifva den Slagne en viss matematiskt calculerad känsla af ens magt. När man ville fälla någon eller några, sökte man 1:o et *Upsät*, så stort och grymt som möjligt, såsom *Le point sur lequel la piece devoit tourner*: 2:o Drog man fram alla verkliga omständigheter i saken, starkt frågade af Upsätets grymhet: och 3:o *Sammanbandt* man dessa omständigheter, genom en ständig assumption Hypotheseos, och Förmodan, til et förskräckeligt Helt i och med Upsätet. *Facit*, et Brott tusende gånger värdt Döden: men hvaraf några strödda, i sin natur helt lätta, omständigheter, voro Sanning. På detta sätt ser man en Poet, af några få historiska drag, genom at tillätta, upfylla och *sammanbinda*, göra en stark ryllig Tragedie: Och, under denna lömska

Lag:

Lagklokhet, voro, när man få ville, de blodigaste Domar, icke annat än sista sängen af en Actors vilda Poem, eller yttersta capitlet af en Juridisk Roman.

Så dömer Inquisitionen ån i denna dag: och kan sträcka all brottslighet, både få *bögt* och så *vidt*, som han i sin List eller Grymhet behagar.

Änteligen upstod i våra dagar BECCARIAS gudomliga Snille: som, efter at hafva uplyst Straff-Lagarne, ville för evigt fästa *Brotts natur* vid något lika få klart som Oföränderligt; och trodde det vara "SKADAN som af en gerning håndt". Men *Upsåtet* som ligger för dödeligas ögon få djupt i mörker, och *Verkan*, som beror af så otaliga händelser och öden, tjena lika litet til en klar och vis Princip. En eldsvåda af oaktfamhet, och Mordbrand, borde i detta fall dömas lika, ty *Skadan* är den samma. Den som skjuter efter en medborgares hufvud, men råkar endast i veda hans ögonbryn, borde då böta som för hvar och en liten harm, den ene gör den andre. Ingen man kan vara vis uppå, at icke hans oskyldigaste ord, hans minsta gerning, kan, genom någon af de tusende Möjligheter som omgifva oss, fram-

ja eller inflyta på en stor Olycka: äfven som det grymmaste Anslag, genom en annan möjlighet, kan hafva ingen Verkan, det år, kan göra ingen *Skada*. Det år häraf klart, at denna Sats återgår til de gamlas årliga vildhet: och således endast fullbordar Månsklighetens krets af Villfarelse.

Hela denna krets af Villfarelse och Elände brytes på en gång, med at hålla sig vid det *Verkeliga* i Gerningen, eller vid *Det endast* som af en fri man verkeligen år GJORDT. Då allena dervid märkes: 1. At hvart fritt Underlåtande bör aktas för en fri Gerning: ty Tiga och Tala, uppstå lika af et viljans beslut: och Stå stilla år äfven så visst en gerning som Gå fram. 2. At Gerning, i Lag, altid aktas fri, eller gjord med vett och vilje. Wåda, såsom wåda, år öde, ej gerning: Afvita och ömyndige hafva sit skydd i sin svaghet.

Men med denna Naturens och Sanningens Princip, åro Miåsförstånd, List och Grymhet lika omöjliga. Ty uti denna Naturens och Sanningens Princip år BROTTET, icke det som år *ment*, och icke det som

som är *båndt*, utan juft Sjelfva det, som är af den görande verkeligen GJORDT. Så at Brottets natur och grad, är det samma som Gerningens natur och grad. Och så, at Frågan icke är om et *Upsåt*, hvilket i de största Misfgerningar ofta varit heligt, och i alla mänskliga Gerningar är mörkt och ovifst: icke heller om en *Verkan* eller Skada, hvilken i det värsta Anslag kan af et öde hindras, och i det bästa anslag kan af et öde infalla: utan endast om *det Verkeliga* i sjelfva Gerningen, det är, endast om det Onda som i en fritt görandes bevista Gerning, icke efter en Förmodan, utan naturligen och enligt Allmän Erfarenhet, innehålles.

Enligt denna Princip döme vi ock alltid, så ofta vi döme rättvist, alla Dygder och Förtjenster. En stor General döme vi vara en stor General, endast af hans uppenbara Krigs-Snille och Mod, det är, endast af det Verkeliga i hans Gerningar: utan afseende deruppå, at tyft i hans *Upsåt* kanske högst står, icke Guds Åra, icke Allmänt Bästa, utan eget herravälde: ja, utan afseende deruppå, at *Utgången* icke kröner hans Förtjenst, såsom i CARL XII:s stora öde.

På detta fått synes åfven klart, huru märkeligen *Vår Lag* är rå och barbarisk i i des *M. Bl:s* 34 *Cap.* där Hugg, Slag, Sting, Lemmars Stympning, värderas ut i Pengar: och där Människo-Lif på det fått lemnas åt slump och öde, ja riktigt fåttas up för de Rike på Spel, at om våra milda Seder icke gåfvo Ofs det skydd Lagen icke gifver, skulle snart hela Samhället vara stympadt, utan nåfor och fingrar, utan ögon, öron och alla lemmar, derföre at Lagen varit utan Förstånd. Men Naturens och Sanningens Princip visar uppenbart, at i Hugg, Slag, Sting, m. m. bör man Döma, icke den *tälfälliga* Skadan, det är slumpen eller ödet: och icke det *möjliga* Upsåret, som i detta fall är blott en vildhet: utan endast det i Lag dömelige, det *Verkelige* i saken, eller sjelfva *den görandes Gerning*, hvilken här är et klart VÅLD PÅ LIF, och derföre bör skattas, icke i proportioner af Böter, utan i proportioner af Lifs-Straff.

Förlorad är all Rättvisa, och med den samma hela Samhällets Trygghet, i den stund Domaren vågar Döma något annat, än et rent FACTUM.

Nu, bör af hvar redelig Läsare märkas: At den brottligaste kan lika så vilst dömas *Orätt*, som den oskyldigaste.

Men då, säger Mildheten, den sanna och höga Rättvisan, denna röst af Gud, då dömes han *Orätt*, om han dömes en *enda grad Utöfver* det, som i hans brottliga gerning verkligen innehålles: det är, en *enda grad Utöfver* det, som af honom *är Gjordt*. En sådan dom må nu grunda sig uti en Lags vildhet, eller uti en Domares godtycko. Ty våld och grymhet äro våld och grymhet, emot hvem de öfvas. Och hvart enda lif, med orätt taget, är et Blods-brott, är et mord, i den GUDENS ögon, som icke dömer Ofö efter våra Lagböcker och Conjunctioner, utan efter den *Eviga RÄTTVISAN*.

Til Exempel:

Utaf de Sjutio Sammanförne emot JULIUS CÆSAR, bland hvilka Tjugutre flungo, hvilken dödelig drifstar såga, at de Fyratiofsju öfrige voro, med dem som *gjorde* våldet, like i Brott? Hvilken dödelig drifstar såga, at desse *Någonsin* skulle hafva *gjordt* det samma? Det enda Vissa är, at de *lyntes* *Vilja* samma brott. Men kanske at äfven

denne vilje var ytterst svag, var en ovils tanke, sådan som denne: "*Monn något sådant skulle kunna ske*"? Dock, låt oss åfven uti all denna Ovilshet, taga det Högsta: låt oss, i trots af sjelfklar Rätt, i trots af den rena Sanning som fordras, drifva, emot så Mångas lif, at göra denna förklaring: de *Ville samma brott*. Hvad? Om *Tänka* et brott, i Sjålen dår alt år så nära förenadt, år långt ifrån at *Vilja* et brott; huru märkeligen längre måste icke då *Vilja* et brott vara ifrån at *Göra* et brott? Tanken dödar ingen; Viljen dödar ingen; Gerningen år det enda, som gör. Gerningen år på en gång, både det enda fruktansvärda, och det enda *Vissa*.

Uti Vår LAG åro Store afvikeller ifrån det Verkelige, det *Vissa*, eller det som, för uttryckelighetens skuld, må kallas Den görandes fanna Gerning.

Såsom, uti sjelfva Capitlet om *Högsta Vålds-Gerning*, år första graden;

I. *Samma Gerning och Upsåt*. Hvarest *Upsåt* år et mörkt ord; som, med hjelp af den konst och tydning, den sluga Förmodan tagen af liknesser, hvarom ofvan år nämndt, kan drabba den oskyldige, eller den nästan oskyl-

oskyldige. Lagen menar: *Sam-gerning*: Och hade bordt tala mera rent.

2. *At Styrka eller Främja*. Det förstår sig, icke Förmedelst *fria* ord och utlåtelse, icke Förmedelst de tusende vanliga och allmänna anledningar, som i Samhället förekomma: vid hvilken Tydning allas Lif skulle *möjlig*en fåttas i samma Fahra. Utan Förmedelst det, som, rent och naturligen, til ändamålet *Göres*. Locka och Intala någon til något, Köpa eller med sin myndighet Förmå någon til något, Truga någon til något — alt detta är, icke ord, icke anledningar, utan *Gerning*.

3. *Medvetande*. VETA är icke at *tänka*, *mena*, *förmoda*, *hafva hört at någon har hört*: det är icke ens, at *höra något klarligen til sig sågas*, ty hvilka galna rop, hvilka galna rykten, sågas ofs icke klarligen? Dertil kommer, at i samma måhn som en nyhet är bål, är den svår, ånda til omöjelig, at Tro. Hvad ock de bälaste hotelser emot våra egna personer, just åro de, som alramåft, och åfven med åtlöje, föraktas. Hvad är då VETA, i ren, i årlig Lag? "At känna en *verkelig Omständighet* utaf en Anläggning; det är, at känna något *verkeligen Gjordt för* och
til

til et Åndamål". Har ni sett en Plani underteknad? Har ni sett Kulor eller Gevär på et enskildt och orått Ställe? Vet ni at Manskap år hemligen köpt och Vårfvadt? Eller vet ni åtminstone någon, som vet och sett detta? Hörde ni hufvudmannens Ed? Säg ni in uti hans Sjal Kraften af hans Beslut? . . . Ty känner ni intet annat ån Revolutioner, som börja med Appetits-Supen, afbrytas vid hvart nytt Fat, stiga som högst mellan Vinet och Deferten, och ånteligen vål och lyckligt slutas med Caffét; så Spökar det för er midt på Dagen.

Men ingen människo-lag kan uphåfva en klar och evig Sanning, en klar och evig Rättvifa. Såsom:

WETA et brott, år Mindre, ån at GÖRA et brott. Och dock aktas de för det samma, om de Straffas lika. Til at tiga med et förfåt, som kunde för någon ställas, fordras ofta icke mer, ån at ej Ålska den person, som i fahran år. Men icke ålska en man, huru kan det jämföras med at döda en man?

2. Tanke år långt från Wilje: och WILJE år långt från GERNING. Ej skilja detta, år at göra hela Samhället grymt och vildt.
Ingen-

Ingenting skall mera dragas i *betänkande*. Alle Barbarer hafva detta Lynne.

3. EDER *Mifstanke*, är icke MIT *Brott*.

4. Den bästa FÖRMODAN, är liklig DIKT.

5. Ord, äro ej Mord.

6. Det som är GJORDT, det är Gjordt: det som icke är Gjordt, det är ICKE GJORDT.

7. All Dom skal befestas med UPPENBARA Skäl och Bewijs. Ty, Det är icke alt sant som Sanning är likt. Och, Effter thet är icke lika Brutt, så skal thet heller icke wara lika straff. DR. 35.

16. 36.

All denna så klara Sanning, och all denna så klara Rättvisa, hafva ock, från Urminnes Tid, varit Svensk Lags anda och väsende.

Derifrån komma desse i Lagen så gåt-
na talesfätt: *Pröfve Domaren* MB. 39: 4. *Efterthby som rättvist pröfvas* RB. 22: 2. *Efter omständigheterna* MB. 60: 5. *Som brottet är til* MB. 28: 1.

För at vidmagthålla denna eviga Sanning och Rättvisa, står i Regerings-Formen af 1772. §. 15: *Hofrätterne böra göra brar*

och en rätt, som inför GUD och Kongl. Maj:st de kunna försvara: Inför GUD! som icke dömer efter människligt Afseende. Domaren Svår ock at döma *Efter bästa FÖRSTÅND och Samvete*, samt efter GUDs och Sveriges Lag. RB. 1: 7. Han åger, i hvar och en sak, HÄLRE FRIA ÄN FÄLLA. RB. 17: 20. Ja, det såges uttryckeligen, at *Tbet Rätt och Skäl icke är, tbet kan icke heller vara Lagh.* DR. 9. Och at derföre *En godh Domare är bättre, än godh Lagh.* DR. 8.

Svensk Lags Mening är altså endast RÄTT: icke *Strängaste* Rätt, hvilken tilhör Barbarer, utan *Sannaste* Rätt. Hwadn med en gudomlig billighet yrkas, at *Alt Straff bör vara til Förbättring*, och *Straffet bör vara sådant, OM MÖJELIGT ÄR, at tbet icke förbindrar honom som straffat varder, til at BÄTTRA SIGH.* Ty Laghen kräffuer alltid *Förbättring*, och til *Förbättring* bör hon driffuen warda. DR. 25. Men, säger denne samme vise och rått-rådige Man: *Tben giör emoot Laghen, som giör emoot Lagsens MENING, ändock han synes göra som ORDEN lyda i Laghen, och sådant skeer ofta här i Sverige, tber man wränger Laghen effter Saköre, icke achtandes hans*
Me.

Mening som Laghen gjorde, och Wäld och Affund gör här myckit. DR. 18.

Änteligen är Mildheten, det är Billigheten eller den sanna och höga Rättvisan, den måst gudomliga af en Konungs Rättigheter. Denna Billighet hette hos Romarne AEQUITAS: *Fämbet*, eller et *rätt Mått*. Mildheten är icke annat, än denna sanna Billighet. Hvilken är en Konungs, icke allena rättighet, utan ockfå Pligt, at vårda. Ty Mildheten, eller Billigheten, består endast deruti, at måtta och rätta Människors ofullkomliga Lag efter GUDS fullkomliga Lag. Och detta är just den, så ofta anropade, och allom så dyrbara NÅD, hvilken tilhör en Konung at göra. Hvarföre ock af Ålder i Sverige sades, hvad i Domare-Reglan står:

Thet Konunger med Skålom wil, skall räknas för Lagh.

III. MILDHETENS Tredje Lag är: At icke Straffa med et så oförståndigt nit Vissa Brott, at man med desamma förqvåver Samhällets lif och själ, som är *Mänskligheten*.

BECCARIA säger, at man icke bör utfåsta belöningar för den, som förråder sit Band, det är, förråder sin vän eller sina vänner: ty detta *ärelösa Svek* hjälper et ondt med hälften värre, då det, för någre misådårares skuld, ger hela Samhället et lömkt och vildt Lynne.

Mildheten, eller den fanna och höga Rättvisan, som är större än BECCARIA, säger: "Då Åran, fördunklad af en brottslighet, åter upstiger i en naturligen ådel Själ, med ny styrka, och väcker denna höga Ömhet, som icke tål oskyldigas lidande, och som låter känna en större lyksalighet i den Rättvisa man eger sjelf, än i det Lif man fått af andra då frambyter, ifrån all denna upeldade innerliga Dygd, en *Bekännelse*, som ofta kan frålsa Staten, altid kan kasta ljus på des Faror, och stadga Allas ro och Trygghet.

Om en brottslig icke kan Straffas, ropar Mildheten, utan uppå en sådan *Bekännelse*; o så rys! rys för at straffa sjelfva hans *beliga dygd!*

Hvad? Skole vi af grymhetens bila lära, at *Fräckhet* är mera värd, än *Själens Ömhet*? Skall den vildhet upkomma och gillas, at
låta

låta ofkyldige heldre lida, at låta Fädernes-
landet heldre förgås, än erkänna Sanningen:
derföre at den brottsliges *Dygd* har ingen
Nåd at hoppas, men hans *Lif* kan hoppas
at bedraga Rättvisan, och hans *Fräckhet* kan
le åt Magten?

Låt Brottet synas i alt des mörker: jag
fagar med eder. Men denna sanna höghet,
at "*Finna det lättare at trotsa Döden än
Sanningen*", uplyser halfva detta mörker. Rom,
i all des dygd, hörde aldrig en ådlare
tanke. Och det minsta, hvarmed någon
af de gamle Republiker, det minsta hvar-
med Våre egne Förfäder, skulle hafva belö-
nat denne tanke, hade varit: Lifvet.

Icke blott af et stort Lynne. Utan af
en stor och mognad Vished. Ty de skul-
le sett, at med mycken Själens ömhet, med
mycken *sann höghet* i Tankar, är det omö-
jeligt at göra brott. Och at således hvad
de gäfvo, var endast en ny trygghet åt Staten.

* * *

* * *

* * *

Ingen MAGT bör inbilla sig at den kan Bestå, utan MILDHET. Ty när Magten har gjort Alt för sin trygghet och sin ro; så upstår et nytt Brott, förfärligare än alla andra, som består deruti, och gör en Åra derutaf, at krossa själfva denna MAGTEN.

Emot et Brott af så hög Art, visar ju saken själf, at intet råd finnes i Naturen: annat än Mildheten, hvilken, genom en egen gudomlig kraft och liksom en himmelens känsla, stillar alla raserier, och gör alt det ljufst som var grymt och vildt.

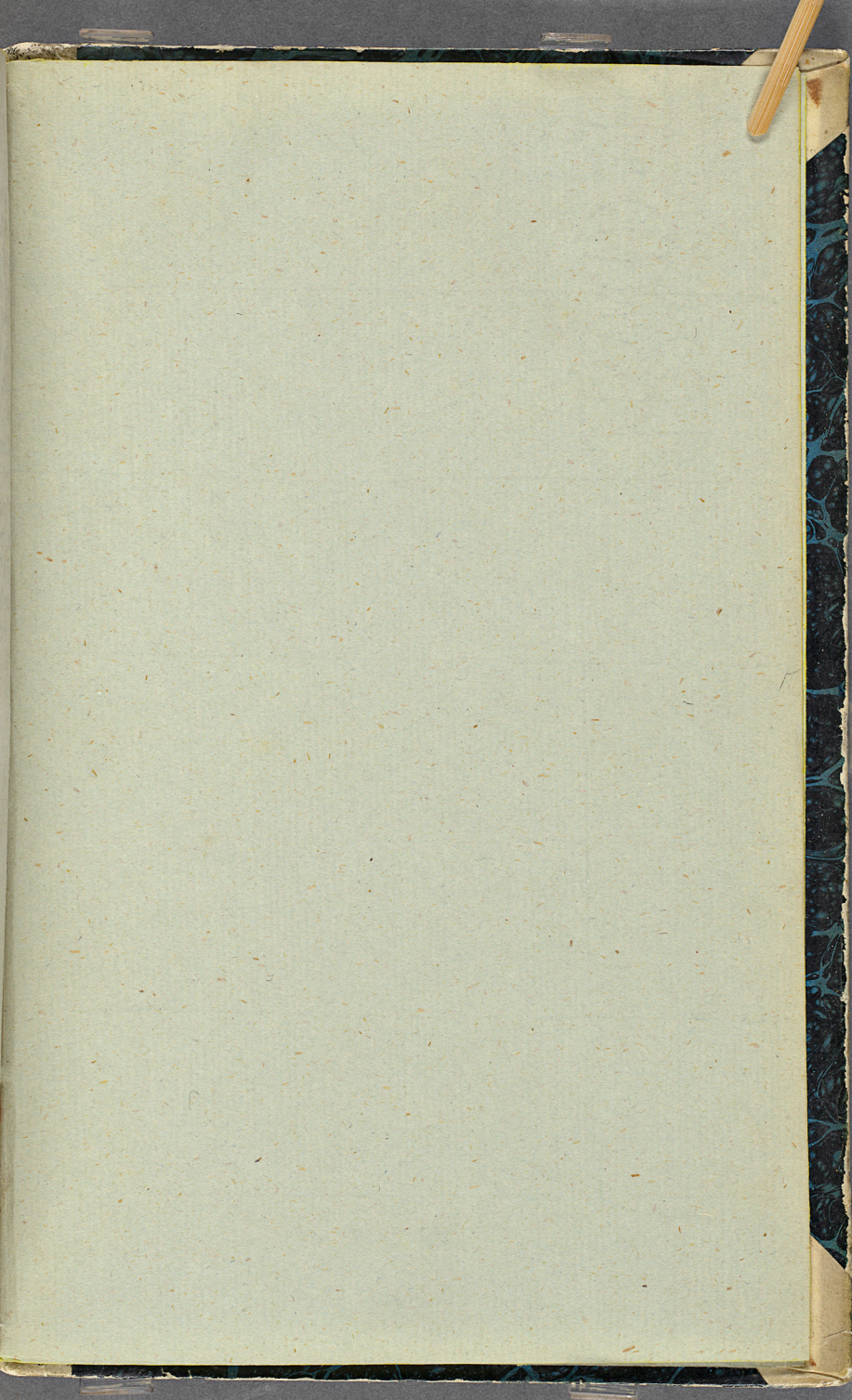
I Politik, som i Religion, kan MAGTEN göra Förtviflan; men icke röra Själens öfvertygelse. Fastän den ene krigande blir slagen; så uphör därför icke Kriget. Et våld tyckes endast qvitta et våld: en grymhet tyckes endast berättiga en grymhet. Och Hatet är det samma.

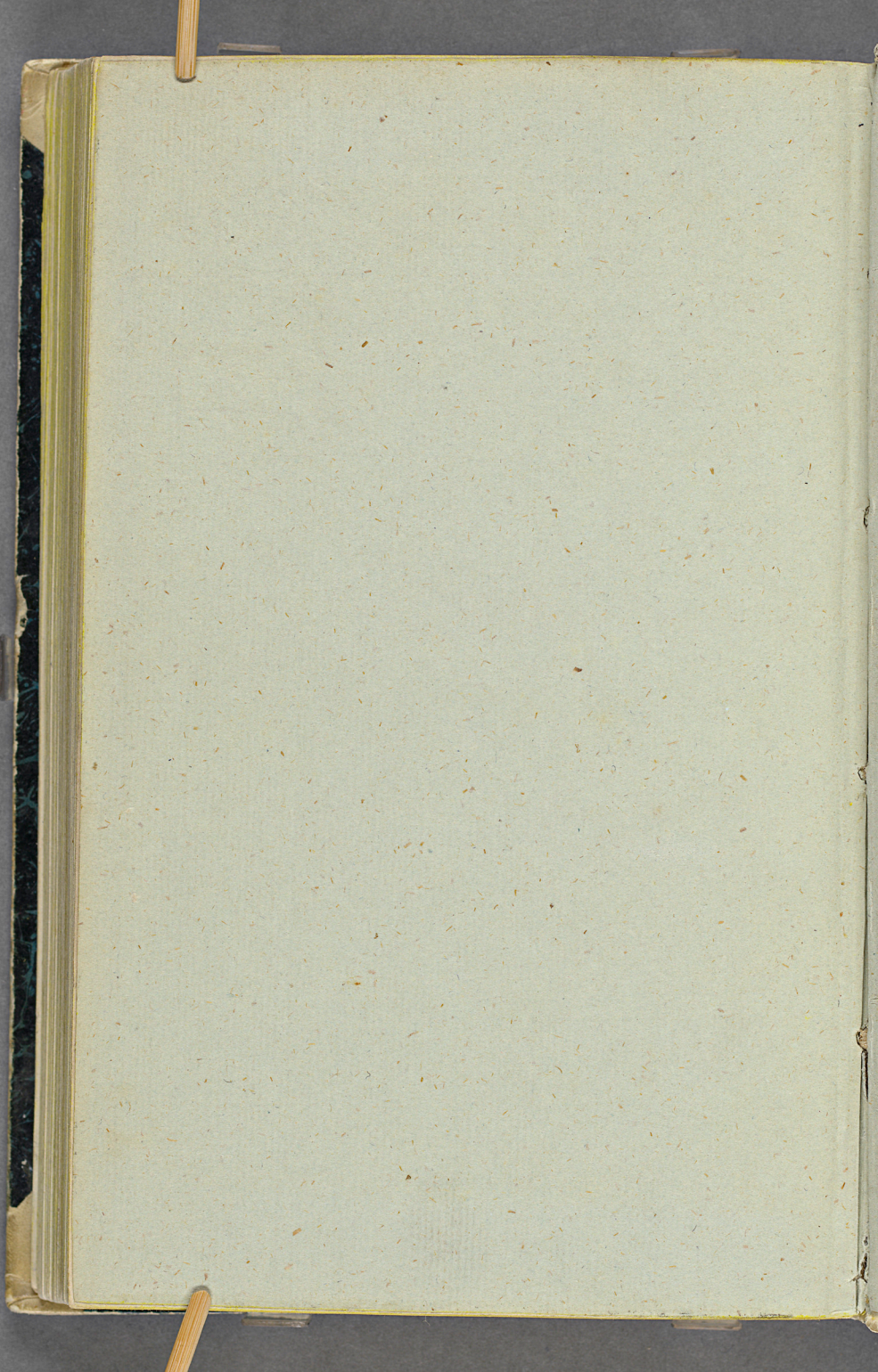
Men MILDHETEN bortsmälter hatet, såsom Solen vintrens köld och is: och återförer Wären, det år, Friden och Våviljan.

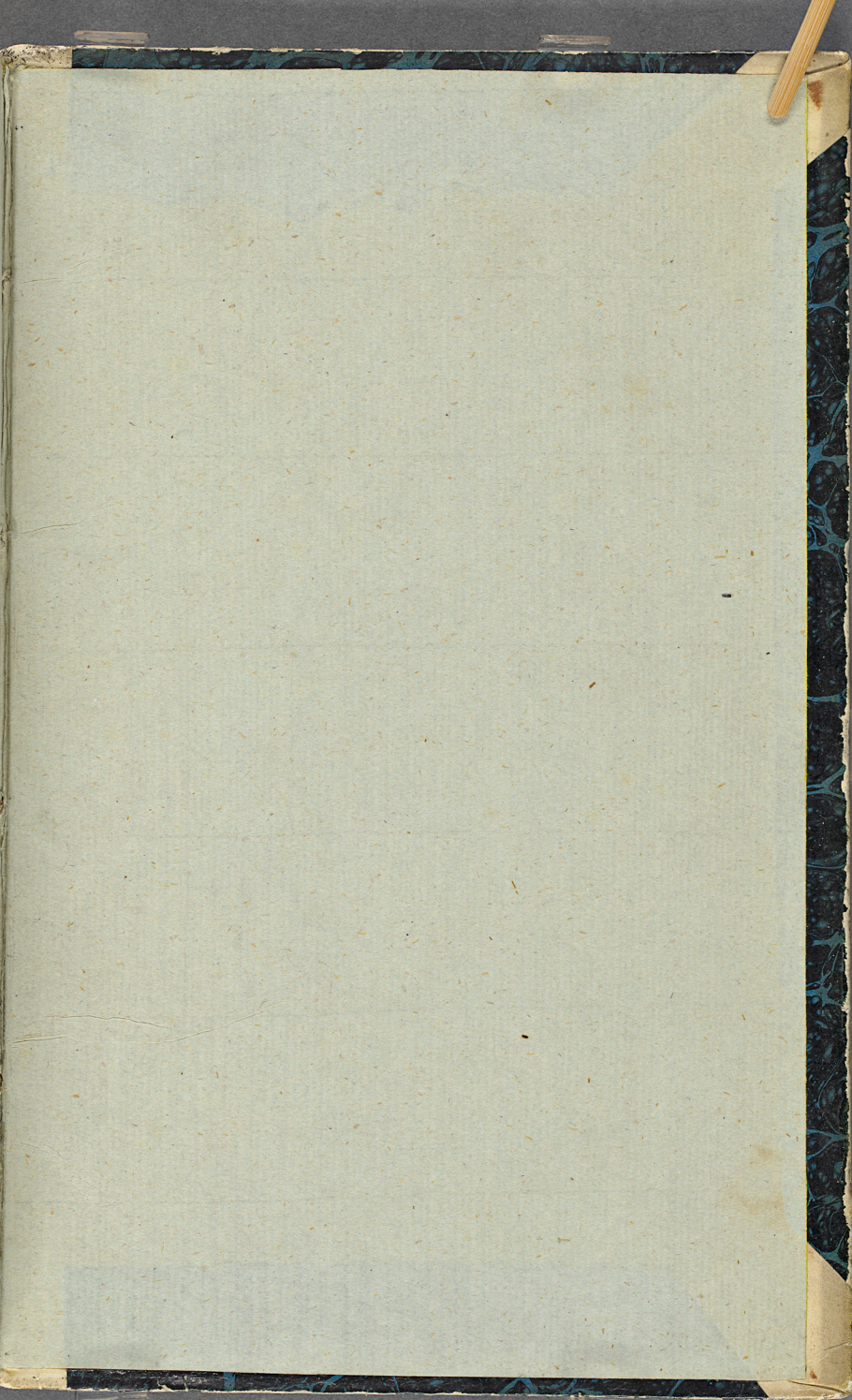
Aldrig

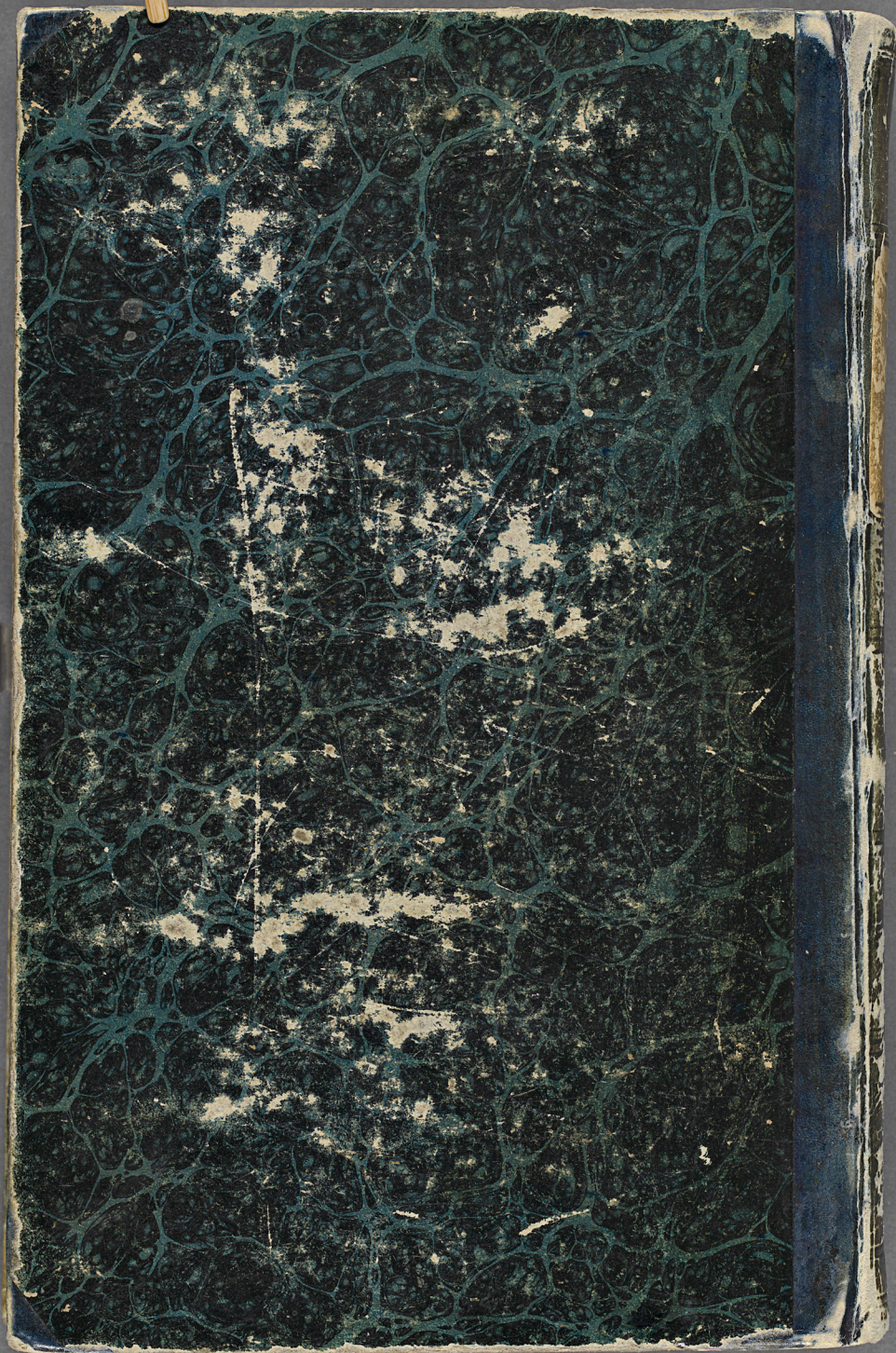
Aldrig tjente Straffens Grymhet til annat, än at göra et Folk grymt. Hvilket synes uppenbart af Japon, af sjelfva England, af Rom under des Förste Kejsare, och af alle Barbarer. MONTESQUIEU talar starkt emot Straffens grymhet. Men ingenting är märkeligare än JULII CÆSARIS eget Exempel hos *Sallustius*. Han var Folkets hufvudman emot Herr-våldet: fast ännu icke uppenbart. De ypperste Ådlingar i *Catilinas* Sammangaddning voro gripne. CATO yrkade Döden. Men Julius tänkte som en Hjelte: Han påstod i Rådet ”*at man icke borde vanbelga Döden, som är Mänsklighetens gemensamma öde, och Allas belgade fristad. Lifvet utan åra, vore et större Straff. Också förböd Lagen at döma en Romersk Medborgare til Döden. Icke heller borde man fråga, hvad desse Ådlingar voro måst värde, utan hvad som var Roms Höghet måst värdigt. Den död som nu träffade desse kanske rättvist, skulle i en annan tid då häftiga Partier upstodo, träffa hvilken som helst, i förvirringen af hat och mörker. Då vore Allas trygghet ingen. De borde straffas; men ej til Döden*”.

JULII CÆSARIS Mildhet kastade glans på
alt det Våld och Orått han gjorde Republi-
ken. Den gjorde honom gudomlig efter
Döden. Och många låsa ännu denne Store
Mannens Fel med förtjusning: andre åt-
minstone med tårar.

THORILD,
CRITIK
öfver
CRITIKER

1-4

307 S.

THE WORLD,
CRITIK
or THE
CRITIKER
1-4